

Ladislav Babić

Linearni čovjek

Kad neka paradigma dođe svome kraju, onda – povijest svjedoči, onome kome svjedoči i kome je do njenog nauka – nikakve prilagodbe u korist očuvanja propale stvari ne pomažu. Nužna je revolucija ma koje vrste ona bila, ovisno o području u kojem će se zbiti. Ma kakve prilagodbe robovlasništva ne bi pomagale njegovom održanju, ono se naprosto moralo transformirati u feudalizam, i to ne iz humanih osjećaja prema potlačenim robovima već uslijed razvoja proizvodnih snaga. Niti feudalizam nije mario za položaj kmetova, kao ni novostvoreni kapitalizam, koji ih je prvo lišio zemlje da ih pretvori u jeftinu radnu snagu, prema kojoj nije imao čovjekoljubnih obzira, sem želje što jeftinijeg iskorištavanja za stjecanje bogatstva. Ove nedvojbene činjenice više govore o stvarnoj humanizaciji čovječanstva negoli to mogu cjelokupna antropologija i psihologija. Proizvodne snage društva napreduju uslijed razvoja znanosti i kojekakvih tehničkih pronalazaka mudrih inovatora, ali njihov napredak – unatoč postupnog poboljšanja položaja radnika – nužno dovodi do sukoba s novostvorenim proizvodnim odnosima. Dok su *Luditi* razbijali strojeve strahujući da će im oduzeti radna mjesta, iako se u tom povijesnom periodu dešavalo suprotno, kao da su anticipirali današnje stanje stvari.

„... moguće je da današnje inovacije više ne doprinose prosperitetu kapitalizma u celini, već deluju na neki drugi način. Pre svega, jedan od ishoda inovacija je gašenje starih radnih mesta koje ovog puta nije praćeno otvaranjem novih. Nove digitalne tehnologije uglavnom se koriste za smanjivanje troškova poslovanja i osvajanje novih tržišta na račun starijih poslovnih modela. Po tome se današnje vreme razlikuje od prethodnih perioda inovacija: dok je u stara vremena „kreativno razaranje“ u procesu inovacije ukidalo stare i često loše plaćene poslove (na primer, u poljoprivredi) i otvaralo ogroman broj novih i boljih radnih mesta (na primer, u autoindustriji), današnje inovacije ostavljaju deo radne snage bez ikakvog posla, dok drugi deo završava na nesigurnim i povremenim poslovima. Kumulativni prihod građana je pod sve većim pritiskom i neizbežno opada.“,

veli *Robert Misik* u tekstu „[Kapitalizam kaput](#)“, a čak i predsjednik *Svjetske banke* – jedne od uzdanica kapitalizma koja je „velikodušno“ [granicom ekstremnog siromaštva](#) proglasila dnevni prihod od *1.9 dolara*, priznaje:

„...da će automatizacija i digitalizacija u Trećem svetu odneti radna mesta. U zemljama poput Indije nestaće dve trećine, u Etiopiji čak 85 odsto radnih mesta. U Kini šef Svjetske banke očekuje da će 77 odsto aktuelnih radnih mesta u bliskoj budućnosti nestati, ali je zemlja dobro pripremljena, jer od 900 miliona zaposlenih 150 miliona ima tehničko obrazovanje i može bolje da se suoči sa preokretima.“,

ali ne daje recepte za suočavanje, sem uobičajenih floskula i socijalnih (a ne sistemskih!) recepata. Sve to suočava sve mnogobrojniju radnu snagu s nesigurnošću egzistencije, privremenim – prekarnim poslovima, dok im istovremeno banke nude „povoljne“ kredite, s logistikom pljenitelja imovine u pozadini, ukoliko – a to postaje pravilo – ih ne uspiju otplatiti, kao i ine dugove u koje su zapali radi najobičnijeg preživljavanja.

Apologeti takvog sustava nastoje popravljati nepopravivo, istovremeno optužujući radnike za lijenost, za odbijanje prihvaćanja posla pod sve mizernijim uvjetima koje diktira poslodavac (naročito kad se kapital riješio latentne „realsocijalističke“ opasnosti, pa je podivljao u svojoj [gramzivosti](#)), istovremeno seleći proizvodnju što istočnije kako bi još beskrupuloznije cijedio radnike. Jedan od pokušaja spašavanja sustava je i sve popularnija opcija „[zajamčenog osobnog dohotka](#)“, čime bi se postiglo privremeno smirenje napetosti među sirotinjom, u rezervi držeći primjedbu o njihovoj lijenosti: *gle, plaćeni za nerad a još se bune!* Sasvim je jasno da suprotnosti između proizvodnih snaga i proizvodnih odnosa i dalje postoje i rastu, svakako na drukčiji način no je bilo u prošlosti. Zagovarajući sustav koji im omogućava musti ogromnu većinu svjetskog stanovništva (raznorazni su [podaci](#) relevantnih institucija, koji se svode na činjenicu da 1% najbogatijih raspolaže sa 99% svjetskog bogatstva), nudeći kozmetičke promjene sustava i preporučajući strpljenje sirotinji dok gospoda ne riješe njihov problem – na „sveto nigdarjevo“ – ogorčeno odbijaju promjenu sustava podržavanu od sve većeg broja ljudi, a koja se svodi *na promjenu ekonomske paradigme u korist svakog pojedinca a ne samo nekih*. Protivnici takvog stava predstavljaju „civilizacijskom“ maskom ogrnuti najgori izrod ljudskog roda. O njihovu humanizmu smijemo govoriti samo glede ljudskog obličja koje imaju: obje vrste evolucije – biološka, a naročito ona socijalna – opskrbile su ih nešto sofisticiranijim oblikom grabežlive zvijeri. Kao što lav ne pušta plijen iz šapa, ni svakojaki *todorići, gatesi, rockfeleri* i sva ta nadobudna kamarila o kojoj su najbolji pisci svijeta pisali svoja remekdjela, brani svoje popljačkano bogatstvo. Što je pljačka (i bez direktnog fizičkog nasilja) jasno je istančanijim umovima od onih koji su uzeli braniti sustav zaštićen zakonima, vojskom, policijom, administracijom, podredio si školski sistem, kojekakvim simbolima i „domoljubljem“ koje se koristi u ratovima prikladnim interesima ekonomskih elita“, ali ni zamisliti ne može da ljudi iz sasvim egzistencijalnih potreba pometu svoje izrabljivače. Ljudi iskonski zainteresirani za dobrobit zajednice, rade za nju iz dubljih motiva od profitnih (što izdaleka ne znači da ne moraju biti plaćeni) – *Curijeva* nije tražila patentna prava za radij, *Tesla* se odrekao milijun dolara za spas Westinghousove kompanije, *Einsten* ni približno nije gomilao bogatstvo poput *Gatesa*, *Schweitzer* se odrekao pijanističke karijere radi pomoći afričkim crncima, *Salk* odbio ubirati profit za cijepivo protiv poliomijelitisa, *majka Terezija* se nije obogatila liječeći indijske

gubavce, „bankar siromašnih“ – nobelovac *Yunus Muhammad* – kaže da „siromaštvo nije problem siromašnih ljudi jer oni to nisu prouzročili“, a mogli bismo tako spominjati niz „budala“ u očima zagovornika profita na račun nedostajuće im ljudskosti. Postavlja se pitanje na koje licemjeri nemaju odgovora: iz kojih razloga slave ono što sami dubinski ne posjeduju; recimo [primjer svećenika Kolbe-a](#) koji je u konclogoru *Auschwitz* dobrovoljno otišao u smrt namjesto oca mnogobrojne obitelji? Predbacuju ljudima koji upozoravaju na nužnu preobrazbu društveno-ekonomskog uređenja da ne nude ništa konkretno, no već na prve dvije teorijske premise kojih instruktivni cilj je pokazati da svi možemo ljudski živjeti, a u praksi su dakako podložne razradi, negativno reagiraju. To su [humanistička načela](#), i [prosječna svjetska plaća](#). Ako prosječna svjetska plaća po paritetu kupovne moći, od blizu *1500 dolara*, nije humanistički prijedlog da se sjedne i razgovara o siromaštvu u svijetu i neravnomjernom rasporedu bogatstava, onda jedino rješenje koje se nudi je odabir „*principa manjeg zla*“. A ono se svodi na to kako je humanije da 99% sirotinje pobije svoje eksploatatore, negoli da ih ovi doživotno mužu i natenane pobijaju u organiziranim ratovima za još veće povećanje ekonomskog i socijalno dispariteta. Svaki znanstveni pristup problemu – a dobronamjerni bi valjda radije tako rješavali stvari negoli na krvav način - polazi od aproksimativnih, idealiziranih pogleda na njega, a potonjom razradom se aproksimacije poboljšavaju do konačnog rješenja. Činjenica o visini prosječne svjetske plaće samo nedvosmisleno upućuje, da je eliminiranje siromaštva i nesrazmjerne razlike raspodjele bogatstva, u osnovi rješivo. Daklem, nije istina da se rješenja – u sasvim idealiziranom obliku - ne nude, kao prijedlozi za raspravu oko mogućeg konsenzusa, što se svakako ne bi smjelo svesti na ekvipartijsku preraspodjelu bogatstva. No, kapital je predobro zagrizao u kost koju ne želi ispustiti iz svojih ustiju, i odbija raspravu, nastojeći hipnotizirati puk desetljetnim povećanjima minimalnog prihoda od nekoliko centi. *Jakob Augstein govori:*

“... naše elite pokazuju zabrinutost za opstanak liberalnog društva. Ali ne zato što su liberalne, već zato što se boje za sebe. To je ključna razlika: njima je sopstveni opstanak važniji od svega, pa i od borbe za pravdu, koju niko ne bi ni pominjao da nema uspona desnice. Toga se u Nemačkoj ljudi više boje od izumiranja šuma ili atomskog rata. To jest, boji se onaj deo društva koji ima šta da izgubi.”

Tvrđnja općenitog značenja, koja se nipošto ne odnosi samo na *Njemačku*, već na cijeli propadajući eksploatatorski sustav. Oni koji imaju što izgubiti – a to u svakom slučaju niti je srednji sloj, a niti bjelosvjetska sirotinja – nastoje ogaditi socijalističku ideju kao humanistički nadmoćnu kapitalističkoj ideologiji, izmišljanjem kojekakvih smiješnih teza o “jednakosti” koja leži u osnovi socijalizma, kao i dezavuiranjem zamisli kao povratku u prošlost. No, kako je to moguće kad istoga do sada nigdje i nikad nije bilo? Naravno, mozga inficiranog vlastitim degeneriranim zamislama socijalizma, iskazujući urođenu lijenost da se o njemu informiraju u teorijskim radovima. Sasvim retoričko je pitanje, treba li remen stegnuti predobro stojeća manjina, ili jadnici sa dva dolara dnevnog prihoda. Tko ne želi *razgovarati* o humanim prijedlozima, s iskrenom željom *nalaženja kompromisa*, taj implicitno – ni ne shvaćajući – prihvaća činjenicu da je „humaniji“ bio pobjoj *Rimljana od Spartakovih robova, srednjevjekovnih feudalaca od Gubecovih kmetova, ili komunarskih francuskih proletera nad svojim buržujima*, negoli razlozi koji su ih na to natjerali (da se ne spomnije potonja osveta pobjedničkih izrabljivača). Ne sluteći, etički legitimiraju svoju moguću sudbinu, ukoliko ne pristanu razmatrati zahtjeve devedesetdevet posto pučanstva svijeta.

Pogledajmo drugi ilustracijski nivo činjenice da se preživjeli nazori i sistemi ne mogu, odnosno samo ograničeno – do svog neumitnog kraha – popravljati. Pukne trenutak u znanstvenoj, ali i socijalnoj povijesti čovječanstva, kad se stari nazori, paradigme i načini ponašanja naprosto – milom ili silom (posljednje nije slučaj u nauci) moraju odbaciti. Tisućljeće i pol u astronomi bijaše vladajuća *Ptolemejeva geocentrična paradigma*. Nisu je samo pametni ljudi prihvaćali (s obzirom da je prividno objašnjavala niz pojava), nesposobni prevazići je zbog raznoraznih razloga (recimo, nedovoljno razvijene instrumentacije i suludih kršćanskih dogmi koje su mrakom okovale *Evropu*, zatirući tragove davnašnjih grčkih originalnih i inovativnih razmišljanja. *Arap* su, kao posljedica svojih osvajačkih pohoda i širenja znanja koje su *muslimani* – za razliku od *kršćana* – sačuvali, unijeli svjetla u neprozirni srednjovjekovni mrak), već i nepismena raja, a *Crkva* je ognjem i mačem branila sustav koji je valjda „jasan“ svakom stvorenju. Pogled na nebeski svod pokazuje što se oko čega vrti, zar ne? Sem toga, nije li još biblijski *Jošua* jasno rekao istu stvar? Pa zar nije i *Adam Smith* jasno govorio o „*nevidljivoj ruci tržišta*“ – vladajućoj, ali u praksi već dugo prevladanoj agendi građanskog društva, koju sve češće stručnjaci dovode u pitanje? [Kaže](#) nobelovac *Stieglitz*:

„Možda je nevidljiva ruka Adama Smita nevidljiva jer, kao ni carevo novo odelo, jednostavno ne postoji: a ukoliko postoji, suviše je paralisana da bi se na nju moglo osloniti.“

na što *Gligorov* poentira: „*Dakle, nevidljiva ruka*“ – o kojoj je i ovaj autor [pisao](#) – „*ne postoji, i zato ne može biti ni paralisana.*“. A svejedno su ekonomski korifeji buržoaskog društva – krivo tumačeći sebi i narodu (ne razumijevajući ili svijesno?) stoljećima vodili ekonomiju izgovarajući se nepostojećom „*nevidljivoj rukom*“. I doveli svijet u stanje u kojem jeste, *vlastitim „rukama“ u korist kapitala pomičući „nevidljivu ruku“*, dok neobrazovani misle da je tako moralo biti po „*zakonima tržišta*“! No, vratimo se pokušajima popravka geocentrizma, od koji je najuspješniji, ali sasvim zaludan, bio onaj *Tycha Brahea*. Naprosto, popravci nisu pomagali propuštanju krova, zgradu je trebalo restaurirati od temelja. Paradigmu je promijenio, što već i osnovci znaju – *Nikola Kopernik*. Važno je naglasiti, u ono vrijeme „*jedini*“ od *gomile „tupana“* koji su ga osporavali! Sličan je slučaj na području klasične fizike, koja je od *Galilejevih vremena* nizala uspjeh za uspjehom. Čak je *lord Kelvin*, jedan od najpoznatijih fizičara krajem 19. vijeka govorio o svega „*dva oblačka*“ na nebu fizike, uvjeren da će klasična fizika uskoro razvedriti „*nebo*“. Međutim, ta su dva „*oblačka*“ značila praktički *kraj klasične fizike*, jer je iz njih procurio pljusak *teorije relativnosti i kvantne teorije* – zasnovanih na posve drugim paradigmama. Svi pokušaji da se na temeljima vladajućih klasičnih principa razriješe problemi su propali! Biologija također upućuje na potrebu usvajanja paradigmatski posve novih nazora, kako bi znanost krenula dalje. Što je – i dan danas od klerikalne desnice stigmatiziran i osporavan – učinio *Darwin*. Da ne duljimo dalje, jer premnogim kritičarima nužnosti promjena su tekstovi dulji od par redaka komentara na društvenim mrežama preteški za shvatiti, u ekonomskoj sferi to je učini *Karl Marx*. Kao što je astronomija otišla dalje od *Kopernika*, fizika od *Einsteina* i *Bohra*, a biologija od *Darwina*, tako se otišlo dalje i od *Marxovih* analiza kapitalizma, ali mu ime podjednako svijetli kao i ostalim zasnivačima novih paradigmi. Sem slijepima kod zdravih očiju.

„Popravljačima krovova“ kod trulih temelja zgrade, uvjerenima da će znanost i tehnologija izvući cjelokupno čovječanstvo na bolje puteve od onih kojima kroči, upućene su riječi grčkog filozofa, *Andreasa Karitzisa*:

„*Filozofija je vodič, tehnologija je alat.*“ (Damir Pilić, „*Marx nije mrtav*“)

Što naprosto znači da čovjeka ljudskijim čine ne znanost, ne ekonomski „zakoni“, ne novac niti princip konkurencije (kojemu bi izložili i *Van Gogha* koji je za života prodao jednu sliku, a sad bogatuni legitimiraju svoj „ukus“ kupujući ih za basnoslovne svote na aukcijama) koji nije ništa drugo nego socijaldarvinistički princip životinjske borbe za opstanak, preslikan na ljudsko društvo, ne isključivi interes, već *njegov razum i humanistička etika*. Time je, a ne tehnikalijama, čovjek zaista nadrastao svoje životinsko porijeklo. Nažalost, to je još vrlo daleko od općenitog stanja ljudske vrste. A što se može, takav je svijet, prilagodit će „realisti“ ponašanje poslovcima da „*među vukovima treba zavijati*“. Pa, stoga ih i prepoznavamo kao vukove, zar ne? Promjene su uvijek provodili ljudi širih nazora, idealisti – doživljavani prečesto kao bolesni, u iracionalnosti zabludjeli fantasti, a njihova su se stremljenja prikazivala neostvarivim utopizmom. Ipak, „*Proroci su kao zvijezde. Kad njihova svjetlost dođe do ljudi, oni su već odavno mrtvi*“ (*Montaigne*). Zašto je tome tako, nije jednostavno odgovoriti. Na prioritetno mjesto bitisanja čovjek stavlja preživljavanje, u ime kojega je sposoban crnciti pod najnepovoljnijim uvjetima (jer nerganizirani pojedinac ništa ne može sam), ma oko njega vladali najgori oblici diskriminacije, od kojih većina ekonomsku prihvaća kao ponajmanje nepodnošljivu. Meni je „dobro“ a drugi nek' misle svoju brigu! Rijetki su pojedinci, na svim područjima ljudske djelatnosti - pa tako i na socijalno-ekonomskom području - koji će javnom pobunom postati „*zrnca kristalizacije*“ oko kojih se vremenom okuplja gomila. Kao što atomu dovodimo sve više i više energije, a da se pritom ništa posebno ne zbiva, do jedne određene - kad „voda prelje čašu“ i izleti elektron mijenjajući time kvalitetu atoma - ni društvene mijene se ne dešavaju po narudžbi onih, koji njihovo odsustvo tumače kao da se nikad ni neće desiti. Jedan od razloga je i nesnalaženje ljudi u vremenskoj dimenziji. Putovanje kroz prostor savršeno im je jasno i prihvatljivo, ali zakazuju pri vremenskim putešestvijama. Stoga većina nije ništa sposobna naučiti od „*učiteljice života*“, koja mu nudi cijelo bogatstvo naravoučenja. Ljudi su toliko ukotvljeni u sadašnjosti, da povijest nisu sposobni prosuđivati objektivnim mjerilima, već se gube u njenoj prilagodbi (kao da je to moguće!) potrebama aktualnih „elita“, o čemu govore njene reinterpetacije širom regije. Nesposobnost temporalnog putovanja djelomično je odgovorna i za činjenicu da tek manji dio čitalačke publike cijeni *SF* (onaj kvalitetni – jer drača ima u svemu) koji im nudi kontemplacije o potencijalnim svjetovima i položajima (ekonomskim, psihološkim, etičkim) čovjeka unutar njih. Neku vrstu uvida koji podastiru nešto manje sposobni proroci, ali sposobnog generacije navesti na promišljanje ponašanja, ciljeva, svrhe i rezultata. Razloge možemo tražiti i u linearnosti čovjekovih prosudbi stanja - uslijed čega i praktičnog djelovanja - očekivanjima da će se događaji nastaviti razvijati kao što su „*oduvijek*“ činili. Što je vrlo kratkoročno pouzdana procjena, uvjetovana evolucionim zahtjevima stavljenima pred vrstu: tu si, djeluj sada i ne razmišlja previše o sutra. Nadalje, uvijek se neko opće zapažanje može „*oboriti*“ navođenjem partikularnih primjera koji se ne uklapaju. Suprotstavljanja obaveznom cjepljenju počivaju na navođenju statistički zanemarivih tragičnih nuspojava, zastirući pred ljudima opću korist koje cijepljenje ima u iskorjenjivanju bolesti. Izlaz se vidi u ukidanju obaveze, umjesto u pronalaženju „*pametnih*“ cjepiva koja će smanjiti broj tragičnih ishoda.

Smrtnost čovjekovu, slični „analitičari“ učas „pobijaju“ *mitološkim Isusovim uskrsnućem* (antička mitologija se davno prije kršćanstva bavila sličnim pričicama) – konfabulirajući oko toga sve i sva, dok oko njih poput muha, nepovratno svi umiru. Ima onih koji, odbijajući prihvatiti sliku stanja, braneći vlastite nebuloze, u jasno definirane kategorije proizvoljno svrstavaju proizvode svoje mašte, izbjegavajući potkrijepiti svoje tvrdne relevantnim tekstovima. Ilustrirate li im neljudskost kapitalizma regionalnim primjerima, odmah će poskočiti. Kao nije „naš“ slučaj prikladan za ilustraciju nehumanosti sustava, jer je izuzetak iz kapitalističke paradigme (mi vrludamo, dok je *Zapad* navodno imao neometan, kontinuirani razvoj!). Jeli im daleko od uma, ili naprosto bliže vlastitom interesu pobijanje činjenice da se na ovim prostorima samo ubrzano ponavlja prva faza njegova razvoja - „*prvobitna akumulacija kapitala*“, na *Zapadu* davno završena i po *Rojsovom* mafijaškom principu „*tko je jamio, jamio je!*“ odavno legalizirana. U smislu da se dobro pazi sakriti od javnosti mutne poslove. Moguće je na netu pronaći storijske o niz [eksploatorskih](#), mutnih i protuzakonitih poslova multinacionalni, nositeljica razvoja, poslova koji nisu nipošto izolirani slučajevi već ugrađeni u paradigmu stjecanja profita pod svaku cijenu, naročito onu ljudskih života. Uostalom, ne predviđa li se već restrukturiranje *Agrokora* (i) na račun otpuštanja radnika, koji ga nisu upropastili? Samo ljudi bez empatije, humanizma i s nedostatkom morala, prelaze preko takvih stvari kao savršeno „normalnih“. Tko „jebe“ [kineskog radnika](#) koji je svoj jad ugradio u cijenu *iPhonea*, ili nekog drugog proizvoda koji oduševljava bjelosvjetske anonimuse?

Takvi intelektualni nesposobnjakovići davno su prije *Einsteina* izmislili teoriju relativnosti (tko god misli da je [kod nas loše](#) trebao bi zvirnuti preko granice!), iskazujući posvemašnju nezainteresiranost za ine žitelje regije, a kamoli za globalni položaj stanovništva unutar „bogom danog“ sistema! Ali, spomenete li dobre strane jugoslavenskog sustava skaču na sve četiri, i tu ne pomažu ni primjeri, ni svjedočenja živućih u njenom sustavu, ni statističke i ine činjenice ma koje vrste - naravno, ispravno povijesno smještene i interpretirane. Mozak im je blokiran verzijama „iskonskih“ nacionalizama sviju vrsta, u neprihvaćanju pozitivnih aspekata bivše države. Povijesne primjere sukoba dobra i zla toliko relativiziraju (svi su vršili zločine; ustaše, četnici, balije, partizani – s neprikrivenim naglaskom na dezavuiranje posljednjih) da izgleda kako je svaka jedinka ljudskog roda kriminalac, izuzev njihove rodbinske i svjetonazorske svojte, u kojoj svi bijahu [milosrdni Samaritanci](#) ili anđeli. Kod izvjesnog dijela populacije radi se naprosto o nedovoljnoj obrazovanosti, ili čak i gluposti. Ne shvaćajući društvenu strukturu kao dinamičku, niti uzajamno povezane povijesne, socijalne i ekonomske uzroke trenutnih odnosa u svijetu, umom im gospodari podsvijest o zaleđivanju stanja kakvo jeste - stoga što im je dobro, ili iz zdravom razumu nedohvatnih razloga. No, stvarnost demantira čak i najveće zagovornike kapitalizma, poput [Fukuyame](#) koji je zaneseno pisao - na krilima propasti „realsocijalizma“ - o kraju povijesti i vječnoj vladavini liberalne kapitalističke demokracije (kao perjanice sustava), što je nakon ponešto kratkotrajne „vječnosti“ bio prinuđen demantirati. Navedeni su tek neki primjeri i razlozi, psihološke, obrazovne i evolucijske prirode koji mnoge onemogućavaju shvatiti kako i društveno-ekonomski sustavi žive – rađaju se i umiru – baš kao i pojedinci, a kad kucne čas njihove smrti agonija se može samo produžiti ali ne i spriječiti njen ishod. Duha zavisnog isključivo od vlastitih probitaka, većina je nesposobna bijegu od [robovanja društvenom biću koje im određuje](#) svijest. Zalud argumenti onima koji ne žele ili nisu sposobni vidjeti cjelinu; možeš nekome reći da mu je smrt neizostavna, a on će te u iz dana u dan idućih pola stoljeća „demantirati“ izjavama – „zar ne vidiš da sam još živ“! Smrt sustava nastupa kad se za

to sklope uslovi. Smatramo li čak i prirodnu smrt živih bića nasiljem nad životom, onda i društveno politički sistemi umiru nasilno; u kolikoj mjeri, to ovisi o mudrosti koja nam za sada nedostaje. U spašavanju sustava, uzročnika ekonomskih patnji groa čovječanstva, ekonomske „elite“ i njihovi apologeti puštaju ljude patiti i umirati od „epidemije“ koja ih kosi, jer – to je „prirodni tijek“ stvari! Iz kojeg bismo onda valjanog razloga, jednog dana, trebali dvojiti nad sudbinama ljudi koji nam upropaštavaju život?

30.04.2017.

PR

DIOGEN pro kultura

<http://www.diogenpro.com>

NEKOPIRATI